ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 374/87 *

I — Έκθεση των πραγματικών περιστατικών

1. Η ανώνυμη εταιρεία CdF Chimie (στο εξής: CdF Chimie) [1] είναι μια επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γαλλία, η οποία παράγει και διαθέτει στο εμπόριο εντός της ΕΟΚ πολυαιθυλένιο χαμηλής πυκνότητας (στο εξής: PEBD).

Η ανώνυμη εταιρεία CdF Chimie EP (éthylène et plastiques: αιθυλένιο και πλαστικές ύλες) (στο εξής: CdF Chimie EP) είναι θυγατρική κατά 100 % της CdF Chimie και έχει την έδρα της στο κτίριο όπου στεγάζεται η μητρική εταιρεία.

2. Στα πλαίσια έρευνας περί της υπάρξεως συμπράξεων, αντιθέτων προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στον τομέα των θερμοπλαστικών ουσιών, η Επιτροπή με απόφασή της της 15ης Ιανουαρίου 1987, η οποία ελήφθη κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ., 08/001, σ. 25), αποφάσισε να διεξαγάγει έλεγχο στη CdF Chimie σχετικά με την ενδεχόμενη συμμετοχή της σε ορισμένες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές καθώς και με την εφαρμογή τους, με τις οποίες καθορίστηκαν οι τιμές και οι ποσότητες ή οι στόχοι πωλήσεως του χλωριούχου πολυβινυλίου (PVC) και του πολυαιθυλενίου.

3. Στις 9 Απριλίου 1987, η Επιτροπή απηύθυνε στη CdF Chimie αίτηση παροχής πληροφοριών, βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17, αναφορικά με ορισμένα έγγραφα που συνέλεξε κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου.

Στις 6 Μαΐου 1987, η CdF Chimie EP έδωσε μερική απάντηση, δηλώνοντας συγχρόνως ότι βρισκόταν σε αδυναμία να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με ένα από τα έγγραφα αυτά.

4. Με απόφαση της 2ας Ιουλίου 1987, σχετική με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 11, παράγραφος 5, του κανονισμού αριθ. 17, η Επιτροπή κάλεσε τη CdF Chimie να δώσει, εντός τριών εβδομάδων, τις απαντήσεις τις οποίες είχε αρνηθεί να παράσχει ύστερα από την αίτηση παροχής πληροφοριών της 9ης Απριλίου 1987.

5. Με έγγραφο της 28ης Ιουλίου 1987, η CdF Chimie EP επανέλαβε τη δήλωση ότι αδυνατούσε να απαντήσει στις ερωτήσεις που υπέβαλε η Επιτροπή με την απόφασή της της 2ας Ιουλίου 1987, εξέφρασε δε αμφιβολίες όσον αφορά το κύρος αυτής της αποφάσεως.

6. Στις 23 Αυγούστου 1987, η Επιτροπή απηύθυνε στη CdF Chimie EP αίτηση παροχής πληροφοριών, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 5, του κανονισμού αριθ. 17, αναφορικά με τα εξής σημεία:

« I — *Συναντήσεις μεταξύ παραγωγών*

Τα αποδεικτικά στοιχεία που διαθέτει η Επιτροπή δείχνουν ότι η επιχείρησή σας είναι μια από εκείνες οι οποίες συμμετέσχαν στις συναντήσεις αυτές· οργάνωσε μάλιστα μερικές από αυτές.

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

1 — Κατά τη στιγμή της απαγγελίας της αποφάσεως Orkem SA.

1) Παρακαλείσθε να αναφέρετε, υπό μορφή καταλόγου, την ημερομηνία και τον τόπο όλων των συναντήσεων παραγωγών PEBD του τύπου που καθορίζεται στην αίτηση παροχής πληροφοριών, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 1976 (ακόμα και αν αμφισβητείτε τη φύση, το θέμα ή το συγκεκριμένο σκοπό των συναντήσεων αυτών).

2) Να αναφέρετε τις συναντήσεις στις οποίες συμμετέσχε η επιχείρησή σας, καθώς και το όνομα και τη θέση, στην επιχείρησή σας, των προσώπων που σας εκπροσώπησαν κατά τη διάρκεια των συγκεντρώσεων αυτών.

3) Εάν δεν είστε σε θέση να παράσχετε διευκρινίσεις επί της σχετικής περιόδου ή των σχετικών περιόδων, παρακαλείσθε να γνωστοποιήσετε κατά προσέγγιση τις ημερομηνίες και να αναφέρετε, γενικά, πόσο συχνά πραγματοποιούνταν οι συναντήσεις αυτές, καθώς και εκείνες στις οποίες συμμετέσχε η επιχείρησή σας.

4) Παρακαλείσθε να αναφέρετε, για κάθε συνάντηση την οποία γνωρίζετε, εάν επρόκειτο για συνάντηση «διευθυντών» ή «εμπειρογνωμόνων» ή, εφόσον δεν μπορεί να γίνει αυτό, να αναφέρετε την εργασία την οποία εκτελούν και τη θέση στην ιεραρχία στην επιχείρησή σας των ατόμων που συμμετέσχαν σ' αυτές.

5) Να αναφέρετε την επωνυμία των επιχειρήσεων που συμμετέσχαν στις διάφορες συναντήσεις. Εάν δεν είναι δυνατό να παρασχεθούν λεπτομέρειες για κάθε συνάντηση, παρακαλείσθε να αναφέρετε την επωνυμία των επιχειρήσεων οι οποίες συμμετείχαν τακτικά στις συναντήσεις κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου και να παράσχετε στοιχεία για τις επιχειρήσεις που δεν συμμετείχαν σ' αυτές παρά μόνο περιστασιακά.

6) Παρακαλείσθε να αναφέρετε λεπτομερώς τη συχνότητα πραγματοποιήσεως των συναντήσεων αυτών, τη συμμετοχή και το επίπεδο εκπροσωπήσεως, τον τρόπο με τον οποίο λειτούργησε εξαρχής το σύστημα περιοδικών συναντήσεων, καθώς επίσης να αναφέρετε τις ενδεχόμενες αλλαγές ή τροποποιήσεις που έγιναν κατά καιρούς.

7) Παρακαλείσθε να παράσχετε αντίγραφο κάθε προσκλήσεως, κάθε ημερησίας διατάξεως, κάθε εκθέσεως, κάθε σημειώσεως, κάθε υπομνήματος, κάθε πίνακα, κάθε πρακτικού ή άλλου εγγράφου οποιασδήποτε φύσεως που κατέχει η επιχείρησή σας ή οποιοσδήποτε υπάλληλός της, αναφορικά με τις συναντήσεις αυτές.

II — *Τιμές στόχου ή κατώτατες τιμές*

Σύμφωνα με τα έγγραφα που συνέλεξε η Επιτροπή, ένα από τα κύρια θέματα τα οποία συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων παραγωγών αφορούσε τις «πρωτοβουλίες» προς καθορισμό και διατήρηση των τιμών του PEBD σε ικανοποιητικά για όλους τους συμμετέχοντες επίπεδα.

1) Παρακαλείσθε να παράσχετε διευκρινίσεις, για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1976 μέχρι τώρα, για κάθε «πρωτοβουλία» σε ζητήματα τιμών που αφορούσε την αγορά της Δυτικής Ευρώπης, η οποία συζητήθηκε, προτάθηκε, αναφέρθηκε ή εγκρίθηκε από τους συμμετέχοντες στις συναντήσεις, αναφέροντας ιδίως:

α) την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ,

β) με μορφή καταλόγου, την τιμή στόχου ή την κατώτατη τιμή για κάθε ποιότητα, εκφραζόμενη σε κάθε εθνικό νόμισμα,

γ) κάθε εναρμονισμένη ενέργεια που ενδεχομένως εξετάστηκε ή αποφασίστηκε προς υποστήριξη των πρωτοβουλιών αυτών σε ζητήματα τιμών,

δ) κάθε μέτρο που ενδεχομένως ελήφθη προς αναβολή ή τροποποίηση της σχεδιαζόμενης να αναληφθεί πρωτοβουλίας.

2) Παρακαλείσθε να προσκομίσετε, όσον αφορά την ίδια περίοδο, αντίγραφα όλων των ανακοινώσεων που εστάλησαν από τα κεντρικά γραφεία σας σε κάθε εθνικό υποκατάστημα πωλήσεως ή σε κάθε εμπορικό αντιπρόσωπο εντός της Κοινότητας αναφορικά με τις τιμές ή τα επίπεδα τιμών του PEBD, ιδίως αντίγραφα κάθε εγγράφου παροχής οδηγιών, υποβολής προτάσεων ή συστάσεων σχετικά με τα επίπεδα τιμών στις οποίες έπρεπε να πωλούν ή να προσπαθήσουν να πωλούν ή τις οποίες έπρεπε να προτείνουν στους πελάτες τους.

3) Να προσκομίσετε, όσον αφορά την ίδια περίοδο, αντίγραφα όλων των εγγράφων των υποκαταστημάτων πωλήσεως ή εμπορικών αντιπροσώπων σας στα οποία αναφέρεται κάθε μεταβολή τιμών του τύπου αυτού, την οποία πρότειναν ή επέβαλαν τα κεντρικά γραφεία.

4) Παρακαλείσθε ακόμη να προσκομίσετε, όσον αφορά την ίδια περίοδο, αντίγραφα κάθε (μηνιαίας ή ετησίας) εκθέσεως δραστηριοτήτων, κάθε αναλύσεως, κάθε τιμοκαταλόγου ή άλλου εγγράφου, οποιασδήποτε φύσεως, που κατέχει η επιχείρησή σας από τα οποία προκύπτουν οι οικείες ή προτεινόμενες τιμές πωλήσεως για τα κυριότερα είδη προϊόντων σε κάθε χώρα της κοινής αγοράς (εφόσον η Επιτροπή δεν έχει ήδη στη διάθεσή της αυτά τα έγγραφα).

5) Εάν δεν μπορούν να παρασχεθούν στο σύνολό τους τα αναφερόμενα στις παραγράφους 2 έως 4 έγγραφα, παρακαλείσθε να αναφέρετε το λόγο.

III — *Ποσοστώσεις, στόχοι ή κατανομή του PEBD μεταξύ των παραγωγών*

Από τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή προκύπτει ότι, κατά τις συναντήσεις τους, οι παραγωγοί συζήτησαν και επεξεργάστηκαν τον καθορισμό ετησίων « στόχων πωλήσεως » για κάθε επιχείρηση. Βάσει του συστήματος αυτού γινόταν μια εκτίμηση αναφορικά με το σύνολο της διαθέσιμης ευρωπαϊκής αγοράς και στη συνέχεια αυτό κατανεμόταν μεταξύ των διαφόρων παραγωγών σύμφωνα με συμφωνημένο τρόπο ή μέθοδο, που ελάμβανε υπόψη στοιχεία όπως η δυναμικότητα της επιχειρήσεως και τα προηγούμενα στοιχεία σχετικά με την παραγωγή της.

1) Παρακαλείσθε να μας γνωστοποιήσετε, αναφορικά με κάθε έτος μεταξύ 1976 (συμπεριλαμβανομένου) και της παρούσας περιόδου, τις λεπτομέρειες εφαρμογής κάθε συστήματος ή μεθόδου βάσει της οποίας κατέστη δυνατό να καθοριστούν στόχοι πωλήσεως ή ποσοστώσεις για κάθε έναν από τους συμμετέχοντες, καθώς και να γνωστοποιήσετε τις αλλαγές ή τροποποιήσεις που ενδεχομένως επήλθαν κατά καιρούς.

2) Να περιγράψετε κάθε μέθοδο βάσει της οποίας κατέστη δυνατός ο ετήσιος έλεγχος κάθε συστήματος καθορισμού στόχων εκφραζομένων κατ' όγκο ή ποσόστωση και να αναφέρετε με ποιο τρόπο μπορούσε να διορθωθεί κάθε ενδεχόμενη διαφορά σε σχέση με αυτή την ποσόστωση ή αυτόν το στόχο.

3) Να αναφέρετε λεπτομερώς ποιες πληροφορίες (εκτός των επισήμων στατιστικών της εταιρείας Fides) κοινοποιήθηκαν από την εταιρεία σας σε έναν ή περισσότερους παραγωγούς αναφορικά με τον όγκο της

παραγωγής ή των πωλήσεών σας PEBD στη δυτικοευρωπαϊκή αγορά. Σε ποιον γνωστοποιήθηκαν οι πληροφορίες αυτές, με ποιο τρόπο και με ποια (ποιες) ευκαιρία(ες);

IV — *Εκθέσεις που εστάλησαν στη Fides και στατιστικές τις οποίες απέστειλε η Fides*

1) Παρακαλείσθε να αναφέρετε σε ποια χρονική περίοδο η επιχείρησή σας άρχισε να συμμετέχει στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides για το PEBD.

2) Παρακαλείσθε να αποστείλετε αντίγραφα όλων των μηνιαίων ή άλλων αναφορών [προσωρινών (quick) και οριστικών] που αφορούν το PEBD και οι οποίες εστάλησαν στην εταιρεία Fides από την ημέρα που αρχίσατε να συμμετέχετε στο σύστημα αυτό μέχρι σήμερα.

3) Να αποστείλετε αντίγραφα όλων των στατιστικών, quick και οριστικών, που αφορούν το σύνολο της αγοράς του PEBD, τις οποίες παρελάμβανε κάθε μήνα η επιχείρησή σας από τη Fides. Παρακαλείσθε επίσης να μας γνωστοποιήσετε τις ενδεχόμενες διορθώσεις ή αναθεωρήσεις των στατιστικών αυτών που ελάμβανε η επιχείρησή σας στο τέλος κάθε έτους.

V — *Πωλήσεις*

...

VI — *Κύκλος εργασιών*

... »

7. Την 1η Οκτωβρίου 1987, η CdF Chimie EP ανακοίνωσε στην Επιτροπή τις επιφυλάξεις της αναφορικά με αυτή την αίτηση παροχής πληροφοριών, που υποβλήθηκε ακολουθώντας μια διαδικασία η οποία ήταν συγχρόνως εξεταστική και κατηγορητική.

8. Με απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1987, σχετική με διαδικασία βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 5, του κανονισμού αριθ. 17, η Επιτροπή κάλεσε τη CdF Chimie να παράσχει, εντός δύο εβδομάδων, στοιχεία αναφορικά με τις προαναφερθείσες ερωτήσεις υπό τα στοιχεία I έως IV, οι οποίες υποβλήθηκαν στις 23 Αυγούστου 1987.

Στο σημείο 7 των αιτιολογικών σκέψεων της αποφάσεως η Επιτροπή ανέφερε ότι δεν μπορούσε να δεχτεί τους ισχυρισμούς βάσει των οποίων η CdF Chimie αρνήθηκε να απαντήσει. Αφού ανέφερε στο σημείο 8 ότι, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφοι 1 και 5, του κανονισμού αριθ. 17, μπορεί να συλλέξει, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί με το άρθρο 89 της Συνθήκης ΕΟΚ, όλα τα απαραίτητα στοιχεία από τις επιχειρήσεις, ακόμα και με απόφασή της, η Επιτροπή υπενθύμισε στο σημείο 10 ότι, δυνάμει των άρθρων 15, παράγραφος 1, στοιχείο β), και 16, παράγραφος 1, στοιχείο γ), του κανονισμού αριθ. 17, μπορεί να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις όταν παρέχουν ανακριβή στοιχεία ή δεν παρέχουν πληροφορίες εντός της ταχθείσας προθεσμίας, ή χρηματική ποινή, ώστε να τις υποχρεώσει να παράσχουν με πλήρη και ακριβή τρόπο την αιτούμενη πληροφορία.

9. Στις 26 Νοεμβρίου 1987, η CdF Chimie SA ανέφερε στην Επιτροπή ότι η απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1987 θα έπρεπε να είχε κοινοποι-

ηθεί στη CdF Chimie EP, εταιρεία με ιδία νομική προσωπικότητα, η οποία ήταν ο παραλήπτης της αιτήσεως παροχής πληροφοριών της 23ης Αυγούστου 1987.

10. Στις 4 Δεκεμβρίου 1987, η Επιτροπή ανέφερε ότι, καθώς η απόφαση αφορούσε την επιχείρηση CdF Chimie, δεν έχει καμία σημασία βάσει του κοινοτικού δικαίου το αν η απόφαση απευθύνεται, για τεχνικούς λόγους, στη μητρική εταιρεία του ομίλου ή στη θυγατρική.

11. Στις 7 Απριλίου 1988, η Επιτροπή κοινοποίησε στη CdF Chimie μια ανακοίνωση αιτιάσεων όπου προσήπτε στην επιχείρηση ότι συμμετέσχε σε σύμπραξη στον τομέα της εμπορίας του PEBD.

II — Έγγραφη διαδικασία και επιχειρήματα των διαδίκων

1. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Δεκεμβρίου 1987, η CdF Chimie άσκησε προσφυγή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, προς ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 9ης Νοεμβρίου 1987.

2. Με Διάταξη της 19ης Μαΐου 1988, επετράπη στη Γαλλική Δημοκρατία να παρέμβει στην υπόθεση προς υποστήριξη της Επιτροπής.

3. Η *CdF Chimie*, προσφεύγουσα, ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει, βάσει των άρθρων 173 και 174 της Συνθήκης ΕΟΚ, την απόφαση της Επιτροπής της 9ης Νοεμβρίου 1987, καθόσον συνιστά παραβίαση των διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17, ιδίως της παραγράφου 5,

— σε περίπτωση που το Δικαστήριο, αντίθετα από ό,τι αναμένεται, δεν κάνει δεκτό αυτό το πρώτο αίτημα, να ακυρώσει την εκδοθείσα απόφαση καθόσον συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου, παραβίαση της Συνθήκης ΕΟΚ, παραβίαση του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962, παραβίαση του κανονισμού 99/63 της Επιτροπής της 25ης Ιουλίου 1963, κατάχρηση εξουσίας και, γενικότερα, παραβίαση των κοινών γενικών αρχών του δικαίου των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, τα δικαιολογητικά έγγραφα των οποίων θα προσκομιστούν αργότερα.

4. Η *Επιτροπή*, καθής, ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

5. Η *Γαλλική Δημοκρατία*, παρεμβαίνουσα, υποστηρίζει την Επιτροπή στα αιτήματά της.

6. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

III — Λόγοι ακυρώσεως και επιχειρήματα των διαδίκων

Α — *Επί της ελλείψεως προηγουμένης αιτήσεως προς παροχή πληροφοριών*

1. Η *CdF Chimie* προτείνει έναν πρώτο λόγο ακυρώσεως ο οποίος βασίζεται στην παραβίαση της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17. Ο τελευταίος προβλέπει μια διαδικασία συνιστάμενη σε δύο φάσεις που πραγματοποιούνται σωρευτικά, μια «απλή» αίτηση παροχής πληροφοριών και μια αίτηση υποβαλλόμενη με απόφαση στη CdF Chimie, ενώ η αίτηση παροχής πληροφοριών της 23ης Αυγούστου 1987 είχε απευθυνθεί στη CdF Chimie EP. Ο έλεγχος διεξήχθη στο κτίριο που στεγάζεται η CdF Chimie EP, η οποία είχε απαντήσει επίσης στην πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών της 9ης Απριλίου 1987, που εξάλλου είχε απευθυνθεί στην CdF Chimie, πράγμα το οποίο προξενεί έκπληξη.

Η Επιτροπή δεν μπορεί να δικαιολογήσει τις ενέργειές της βασιζόμενη στην έννοια της ενιαίας επιχειρήσεως. Η έννοια της επιχειρήσεως, βάσει του κοινοτικού δικαίου, περιλαμβάνει δύο στοιχεία, ήτοι την οικονομική δραστηριότητα που ασκεί μια οικονομική μονάδα και το δεσμό αυτής της οικονομικής δραστηριότητας προς μια νομική οντότητα, η οποία είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Στην υπό κρίση υπόθεση, η οικονομική δραστηριότητα την οποία αφορούσε η έρευνα της Επιτροπής ασκούνταν από τη CdF Chimie EP και συνδεόταν προς την ανώνυμη εταιρεία CdF Chimie EP, αυτοτελές νομικό πρόσωπο.

Σε απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 1981 (ασφάλιση πυρός, ΕΕ 1982, L 80, σ. 36), σχετική με διαδικασία βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17, εκδοθείσα κατά μιας επιχειρήσεως αναφορικά με δραστηριότητες της θυγατρικής της, η Επιτροπή, βασιζόμενη στην έλλειψη νομικής προσωπικότητας της θυγατρικής, αρνήθηκε ότι αυτή η οικονομική μονάδα είχε την ιδιότητα της επιχειρήσεως. Όμως μια οικονομική μονάδα, θυγατρική μιας μητρικής εταιρείας, αποτελεί επιχείρηση υπό την έννοια του κοινοτικού δικαίου.

Κατά τη θεωρία, οι κοινοτικές αρχές δεν μπορούν να αγνοούν, κατά το στάδιο της διαδικασίας αυτής, την ξεχωριστή νομική προσωπικότητα των επιχειρήσεων, όπως αυτή καθορίζεται από τα εθνικά δίκαια.

Η έννοια της ενιαίας επιχειρήσεως αναπτύχθηκε από το Δικαστήριο στο πλαίσιο διαδικασιών επί της ουσίας (βλέπε αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972, ICI, 48/69, Rec. 1972, σ. 619, και Geigy, 52/69, Rec. 1972, σ. 787· απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, Hydrotherm, 170/83, Συλλογή 1984, σ. 2999). Αφορούσε το ζήτημα περί του ποιος φέρει την ευθύνη για τις δραστηριότητες μιας επιχειρήσεως και ιδίως την ενδεχόμενη ευθύνη της μητρικής εταιρείας για παραβάσεις διαπραχθείσες από τη θυγατρική της. Η επέκταση της έννοιας αυτής στη διαδικασία διεξαγωγής ερευνών αποτελεί προσβολή της νομικής ασφαλείας των επιχειρήσεων, λόγω του ότι θίγει την προστασία η οποία κατοχυρώνεται από τους διαδικαστικούς τύπους.

Είναι εσφαλμένη η άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή περί σιωπηρής κοινοποιήσεως, ισχυριζόμενη ότι η αίτηση παροχής πληροφοριών της 23ης Αυγούστου 1987, η οποία απευθύνθηκε στη CdF Chimie EP, περιήλθε στο πεδίο γνώσεως της CdF Chimie. Η υπόθεση την οποία επικαλείται η Επιτροπή, της 10ης Δεκεμβρίου 1957 (ALMA, 8/56, Rec. 1957, σ. 180), αφορά διαφορετική κατάσταση, όπου

έγγραφο, αποσταλέν στην έδρα της εταιρείας, παραδόθηκε σε έναν υπάλληλο· σ' αυτή δε την υπόθεση αναγνωρίστηκε η υπεροχή των διαδικαστικών κανόνων. Η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρήσει ότι το « πεδίο γνώσεως » του παραλήπτη μιας πράξεως επεκτείνεται σε όλες τις επιχειρήσεις που ανήκουν στον ίδιο όμιλο. Η αρχή της ατομικότητας και της αυτοτέλειας των φυσικών ή νομικών προσώπων αναγνωρίζεται εξάλλου από τα εθνικά δίκαια, ιδίως το νέο γαλλικό κώδικα πολιτικής δικονομίας, και από τις διεθνείς συμβάσεις, ιδίως τις συμβάσεις της Χάγης, της 15ης Νοεμβρίου 1965, και των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968.

2. Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι οι δύο εταιρείες ανήκουν στον ίδιο όμιλο και ότι η CdF Chimie EP είναι θυγατρική ανήκουσα κατά 100 % στη CdF Chimie. Κάθε μια από τις δύο εταιρείες έχουν πάντοτε γνώση της αλληλογραφίας που απευθύνεται στην άλλη, η δε προσφεύγουσα δεν είχε ποτέ αναφερθεί στο ζήτημα του τυπικού διαχωρισμού μεταξύ των δύο εταιρειών.

Κατά το Δικαστήριο, η ενιαία συμπεριφορά στην αγορά της μητρικής εταιρείας και των θυγατρικών της είναι στοιχείο που υπερισχύει του τυπικού διαχωρισμού. Η έννοια της επιχειρήσεως χρησιμοποιείται για μια οικονομική μονάδα σε συσχετισμό με το σκοπό της σχετικής με τον περιορισμό του ανταγωνισμού συμφωνίας, έστω και αν, από νομικής απόψεως, αυτή η οικονομική μονάδα αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 και της 12ης Ιουλίου 1984· απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, AEG, 107/82, Συλλογή 1983, σ. 3151).

Τα συμπεράσματα τα οποία συνήγαγε η προσφεύγουσα από την (προαναφερθείσα) απόφαση της Επιτροπής της 9ης Δεκεμβρίου 1981 περιέχουν ένα λογικό σφάλμα. Εάν η έλλειψη αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας αρκεί για να συναχθεί ότι υφίσταται μια ενιαία επιχείρηση, η ύπαρξη αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι ελλείπει αυτός ο ενιαίος χαρακτήρας. Η Επιτροπή προσάπτει στην προσφεύγουσα, εκφράζοντας συγχρόνως τις επιφυλάξεις της αναφορικά με την προσφυγή στη θεωρία, ότι η εικόνα που έδωσε ήταν ατελής.

Για να χρησιμοποιηθεί η έννοια της ενιαίας επιχειρήσεως χρειάζεται ασφαλώς να εξεταστούν οι νομικοί και οικονομικοί δεσμοί μεταξύ των διαφόρων οντοτήτων στην προκείμενη περίπτωση. Όμως στην περίπτωση της CdF Chimie, η κατανομή των δραστηριοτήτων μεταξύ νομικά ξεχωριστών εταιρειών υπάγεται απλώς στην εσωτερική πολιτική ενός και μόνο ομίλου. Η διάκριση μεταξύ της νομικής εννοίας της επιχειρήσεως, όσον αφορά τον καθορισμό του ποιος φέρει την ευθύνη για τις πράξεις της, και της εννοίας αυτής αναφορικά με την εφαρμογή των διαδικαστικών κανόνων αποτελεί προσβολή της νομικής ασφαλείας των επιχειρήσεων. Πράγματι, ο έλεγχος βάσει του κανονισμού αριθ. 17 αποσκοπεί στην εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών τα οποία ενδέχεται να συνιστούν παράβαση.

Με την απόφασή του της 10ης Δεκεμβρίου 1957 (προαναφερθείσα) το Δικαστήριο δέχτηκε ότι μια απόφαση της Επιτροπής έχει κοινοποιηθεί εφόσον έχει περιέλθει κανονικά στο πεδίο γνώσεως του παραλήπτη, πράγμα το οποίο συνέβη με την αίτηση παροχής πληροφοριών της 23ης Αυγούστου 1987, η οποία απευθυνόταν τυπικά στη CdF Chimie EP. Οι αναφορές στο νέο γαλλικό κώδικα πολιτικής δικονομίας και στις διεθνείς συμβάσεις είναι απρόσφορες για την προκειμένη περίπτωση.

3. Η *Γαλλική Δημοκρατία* υποστηρίζει την επιχειρηματολογία της Επιτροπής. Το Δικαστήριο έκρινε με την απόφασή του της 14ης Ιουλίου 1972 (προαναφερθείσα) ότι το ζήτημα περί του εάν υπήρξαν ενδεχομένως παρατυπίες κατά την κοινοποίηση μιας αποφάσεως αποβαίνει άνευ σημασίας εφόσον αποδεικνύεται ότι η προσφεύγουσα είχε πλήρη γνώση του κειμένου της αποφάσεως και ότι έκανε χρήση εμπροθέσμως του δικαιώματός της προς άσκηση προσφυγής.

Β — *Όσον αφορά τους πρόσθετους λόγους ακυρώσεως*

α) *Επί του αν η επίδικη απόφαση συνιστά «ανακοίνωση των αιτιάσεων»*

1. Κατά τη *CdF Chimie*, η εκδοθείσα απόφαση αποτελεί, στην πραγματικότητα, ανακοίνωση των αιτιάσεων υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού αριθ. 17 και του άρθρου 2 του κανονισμού 99/63 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των αποφάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αριθ. 17 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37). Στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 23ης Αυγούστου 1987, το κείμενο της οποίας επαναλήφθηκε στην επίδικη απόφαση, η Επιτροπή αναφέρεται σε ισχυρισμούς που παρουσιάζονται ως αποδεδειγμένοι βάσει εγγράφων, αναφορικά με τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην προβαλλόμενη παράβαση. Κακώς ισχυρίζεται η Επιτροπή ότι η μνεία περί τεκμηρίου παραβάσεως ανταποκρίνεται στην υποχρέωση που της επιβάλλει το άρθρο 11, παράγραφος 3, να αναφέρει το σκοπό της αιτήσεως παροχής πληροφοριών. Η ανακοίνωση των αιτιάσεων της 7ης Αυγούστου 1988 επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η αίτηση παροχής πληροφοριών αποτελούσε ήδη όντως ανακοίνωση αιτιάσεων.

Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι στερήθηκε του δικαιώματος να λάβει γνώση του φακέλου, πράγμα το οποίο θα έπρεπε να συμβαίνει για κάθε ανακοίνωση όπως η εν λόγω. Το Δικαστήριο έχει δεχθεί με τις αποφάσεις του της 13ης Φεβρουαρίου 1979 (Hoffmann-La Roche, 85/76, Rec. 1979, σ. 461) και της 7ης Ιουνίου 1983 (Musique Diffusion française και λοιποί, 100 έως 103/80, Συλλογή 1983, σ. 1825) ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου, η οποία ισχύει για κάθε διαδικασία, ακόμα και διοικητικού χαρακτήρα. Μόλις η Επιτροπή διατυπώσει τον ισχυρισμό ότι υφίσταται παράβαση του άρθρου 85 ή 86, η οχλούμενη επιχείρηση έχει το δικαίωμα να λάβει γνώση όλων των στοιχείων στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή, έτσι ώστε να μπορέσει να παράσχει εξηγήσεις.

2. Κατά την *Επιτροπή*, η προσφεύγουσα συγχέει τις διαδικασίες του κανονισμού αριθ. 17. Η ανακοίνωση των αιτιάσεων, η οποία εξάλλου δεν αποτελεί απόφαση επιδεκτική προσφυγής, ανήκει στη φάση που προηγείται της αποφάσεως εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, ενώ η αίτηση παροχής πληροφοριών αποτελεί μέρος της έρευνας. Στο στάδιο της έρευνας η Επιτροπή έχει ευρείες εξουσίες προς διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, ενώ ο έλεγχος των περιστατικών αυτών καθώς και ο χαρακτηρισμός τους αποτελούν το αντικείμενο συζητήσεως με τις επιχειρήσεις μόνο στις μετέπειτα φάσεις. Με βάση αυτή τη λογική, το άρθρο 19 του κανονισμού αριθ. 17 δεν προβλέπει ανακοίνωση των αιτιάσεων, ούτε ακρόαση των ενδιαφερομένων, όσον αφορά τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών ή τους ελέγχους. Επίσης, ο κανονισμός 99/63 δεν προβλέπει γνωστοποίηση των στοιχείων του φακέλου στις επιχειρήσεις πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

3. Κατά τη *Γαλλική Δημοκρατία*, το Δικαστήριο έχει δεχθεί, με τις αποφάσεις της 26ης Ιουνίου 1980 (προαναφερθείσα) και της 11ης Νοεμβρίου 1981 (IBM, 60/81, Συλλογή 1981, σ. 2639), ότι οι κανονισμοί 17 και 99/63 ορίζουν ότι πρέπει να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα της υπερασπίσεως κατά το στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων μετά τη διεξαγωγή της έρευνας, όχι όμως για τις έρευνες που αναφέρονται στα άρθρα 11 έως 14 του κανονισμού αριθ. 17.

β) *Επί της παράνομης χρήσης της εξουσίας της Επιτροπής να ζητήσει στοιχεία*

1. Η *CdF Chimie* υποστηρίζει ότι η επίδικη απόφαση υπερβαίνει τα πλαίσια μιας αιτήσεως παροχής πληροφοριών, υπό την έννοια του

άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17, και ότι, παραβιάζοντας τις διατάξεις του άρθρου αυτού, η Επιτροπή αγνόησε τις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαίας πράξεως.

Οι τεθείσες ερωτήσεις αποτελούν, λόγω της εκτάσεώς τους, αίτηση γνωστοποιήσεως εγγράφων. Όμως υφίσταται ουσιώδης διαφορά μεταξύ της επιδείξεως εγγράφων, βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού αριθ. 17, και της υποχρεώσεως απαντήσεως σε αίτηση παροχής πληροφοριών, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11, διαφορά την οποία υπογράμμισε το Δικαστήριο στις αποφάσεις του της 26ης Ιουνίου 1980 (National Panasonic, 136/79, Rec. 1980, σ. 2033) και της 18ης Μαρτίου 1982 (AM & S, 155/79, Συλλογή 1982, σ. 1575).

Το άρθρο 11 δεν προβλέπει ρητά κανένα περιορισμό όσον αφορά τη φύση ή τον αριθμό των ζητουμένων στοιχείων, έχει όμως ως όριο τις ανώτερες αρχές του δικαίου, ιδίως την αρχή του βάρους της αποδείξεως. Η Επιτροπή, ισχυριζόμενη ότι κατείχε επαρκείς αποδείξεις, ζητούσε από την προσφεύγουσα αποδεικτικά στοιχεία και ομολογία περί της προβαλλομένης συμπράξεως. Παρερμήνευσε το άρθρο 11, προβαίνοντας έτσι σε αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως.

Ακόμη η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, η οποία δεσμεύει, όπως δέχεται το Δικαστήριο, όχι μόνο τη νομοθετική, αλλά και την εκτελεστική εξουσία, όταν αυτή προβαίνει σε καταστολή παρανόμων πράξεων· πράγματι, η αναζήτηση αποδεικτικών στοιχείων και η γνωστοποίηση εγγράφων μπορούσαν να είχαν γίνει κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου.

Ο περιορισμός που επιβάλλεται στην αίτηση παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 είναι το ότι αυτές οι πληροφορίες πρέπει να είναι απαραίτητες. Εναπόκειται ασφαλώς στην Επιτροπή να εκτιμά το κριτήριο αυτό, το Δικαστήριο όμως ασκεί έλεγχο ο οποίος έχει ως σκοπό την προστασία των ιδιωτών, ιδίως σε περίπτωση προδήλου σφάλματος, παραβάσεως ουσιώδους τύπου ή παραβιάσεως υπέρτερης αρχής του δικαίου, ή σε περίπτωση καταχρήσεως εξουσίας (βλέπε απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1962, San Michele, 5 έως 11 και 13 έως 15/62, Rec. 1962, σ. 681). Καθώς η Επιτροπή κατείχε, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της επαρκή αποδεικτικά στοιχεία, οι ζητούμενες πληροφορίες δεν ήταν απαραίτητες για τη συνέχιση της έρευνας. Η ανακοίνωση των αιτιάσεων, η οποία εστάλη στις 7 Απριλίου 1988 παρά την έλλειψη απαντήσεως, επιβεβαιώνει την εκτίμηση αυτή.

2. Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι η αίτηση παροχής πληροφοριών μπορεί να έχει τη μορφή απλών ερωτήσεων ή γνωστοποιήσεως εγγράφων, άλλως το άρθρο 11 θα εστερείτο πρακτικής αποτελεσματικότητας. Τα άρθρα 11 και 14 του κανονισμού αριθ. 17 είναι συμπληρωματικά μεταξύ τους, η δε (προαναφερθείσα) απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 1982 αναφέρεται συνολικά στη μνημονευόμενη στα άρθρα 11 και 14 κατηγορία εγγράφων. Η (προαναφερθείσα) απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980 αφορά τις προϋποθέσεις για τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών και τους ελέγχους, χωρίς να αναφέρεται στο αντικείμενο των διαδικασιών αυτών.

Η απόδειξη περί παραβάσεως του άρθρου 85 γίνεται σε δύο στάδια, στο στάδιο της εξακριβώσεως και αναλύσεως των πραγματικών περιστατικών και στο στάδιο του χαρακτηρισμού. Προς εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών, ο κανονισμός αριθ. 17 παρέχει στην Επιτροπή ευρείες εξουσίες προς διεξαγωγή ερευνών, μεταξύ των οποίων και η εξουσία να προβαίνει σε ελέγχους ή να υποβάλλει αιτήσεις παροχής πληροφοριών. Η υποχρέωση συνεργασίας την οποία επιβάλλει

στις επιχειρήσεις το άρθρο 11 δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς υποχρέωση ομολογίας ή καταγγελίας. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ακόμα και το λόγο υπάρξεως του άρθρου 11. Θα μπορούσε να απαντήσει στις τεθείσες ερωτήσεις εκφράζοντας επιφυλάξεις αναφορικά με την ερμηνεία των πραγματικών περιστατικών, πράγμα το οποίο είναι ζήτημα ουσίας και το οποίο θα αποτελούσε το αντικείμενο συζητήσεως μεταξύ των μερών μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

Ο στόχος, προς επίτευξη του οποίου ο κανονισμός αριθ. 17 παρέχει στην Επιτροπή εξουσίες προς διεξαγωγή ερευνών, συνίσταται στην πληρέστερη δυνατή εξακρίβωση της καταστάσεως, η δε αρχή της αναλογικότητας δεν θα παραβιαζόταν αν οι ζητούμενες πληροφορίες αφορούσαν την υπόθεση αυτή.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως του αν οι πληροφορίες είναι ή όχι απαραίτητες. Ποτέ δεν ισχυρίστηκε ότι διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία περί της ενοχής της προσφεύγουσας, η δε έρευνα αποσκοπούσε ακριβώς στο να εξεταστεί αν υφίσταται παράβαση και να εξακριβωθεί η συμμετοχή κάθε επιχειρήσεως. Η ανακοίνωση των αιτιάσεων ουδόλως προδίκαζε το αποτέλεσμα της τελικής αποφάσεως. Η αναβολή στη συνέχιση της διαδικασίας επί της ουσίας, εν αναμονή της εκβάσεως της παρούσας προσφυγής, θα σήμαινε ότι η Επιτροπή υποκύπτει στους παρελκυστικούς ελιγμούς της προσφεύγουσας.

3. Η *Γαλλική Δημοκρατία* συμμερίζεται τα της εκτιμήσεως της Επιτροπής. Η αρχή της αναλογικότητας δεν θα παραβιαζόταν παρά μόνον εάν η αίτηση παροχής πληροφοριών ήταν υπερβολική, χωρίς να σχετίζεται προς το αντικείμενο των ερευνών και άν ήταν προδήλως καταχρηστική. Στην προκειμένη περίπτωση η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια του προσφόρου και του αναγκαίου μέτρου προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Φεβρουαρίου 1979 (Buitoni, 122/78, Rec. 1979, σ. 677).

γ) Επί του δικαιώματος που έχει ο εξεταζόμενος να αρνηθεί να καταθέσει στοιχεία εις βάρος του

1. Η *CdF Chimie* αναφέρει ότι το δικαίωμα του εξεταζομένου να αρνηθεί να καταθέσει στοιχεία εις βάρος του είναι γενική αρχή του δικαίου και αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου. Η αρχή αυτή επιβεβαιώνεται από τις διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν τα κράτη μέλη και από τη νομική τους παράδοση.

Το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο γ), του Διεθνούς Συμφώνου περί των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της 19ης Δεκεμβρίου 1966 *(Recueil des traités,* vol. 999, σ. 171) (στο εξής: το Διεθνές Σύμφωνο), το οποίο έχει κυρωθεί απ' όλα τα κράτη μέλη εκτός της Ελλάδας, ορίζει ότι κανένα πρόσωπο που κατηγορείται ότι διέπραξε ποινικό αδίκημα δεν μπορεί να υποχρεωθεί να καταθέσει στοιχεία εις βάρος του ή να ομολογήσει την ενοχή του. Η έννοια της κατηγορίας περί διαπράξεως ποινικού αδικήματος έχει εφαρμογή τόσο στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, όσο και στο πλαίσιο διοικητικών διαδικασιών.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (στο εξής: η Ευρωπαϊκή Σύμβαση) ορίζει στο άρθρο 6, παράγραφος 3, ότι κάθε κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να πληροφορηθεί την κατηγορία που του προσάπτεται και να προετοιμάσει την υπεράσπισή του. Η έννοια της ποινικής κατηγορίας, όπως αυτή αναφέρεται στο άρθρο 6, είναι αυτοτελής, καθοριζόμενη από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατ' εφαρμογή δύο εναλλακτικών κριτηρίων. Το πρώτο, το οποίο δεν έχει παρά σχετική μόνο αξία, είναι η υπαγωγή στο ποινικό δίκαιο, σύμφωνα με τη νομική τεχνική του οικείου κράτους, του νομικού κειμένου που καθορίζει το αδίκημα. Το δεύτερο και αποφασιστικό κριτήριο είναι η φύση του αδικήματος, καθώς και η φύση και το ύψος της ποινής (βλέπε απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1984, Öztürk, vol. 73, σ. 16). Η φύση του αδικήματος καθορίζεται σε συνάρ-

τηση με το γενικό χαρακτήρα του παραβιασθέντος κανόνα δικαίου. Το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ εφαρμόζεται σε όλες τις επιχειρήσεις. Ο ποινικός χαρακτήρας της κυρώσεως αποτελεί συνάρτηση του σκοπού της, ο οποίος είναι η πρόληψη και η καταστολή. Τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17 πρόστιμα έχουν ένα τέτοιο χαρακτήρα.

Ούτε το Διεθνές Σύμφωνο ούτε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση κάνουν διάκριση μεταξύ των φυσικών και των νομικών προσώπων. Πολλά κράτη που δεσμεύονται από αυτές τις διεθνείς συνθήκες, ιδίως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, αναγνωρίζουν ρητά την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων. Το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού αναφέρει ρητά ότι είναι ικανά προς τέλεση πράξεων που έχουν το χαρακτήρα ποινικού αδικήματος. Στην (προαναφερθείσα) υπόθεση Musique Diffusion, ο γενικός εισαγγελέας είχε ταχθεί υπέρ της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων, mutatis mutandis, στις διαδικασίες επί ζητημάτων ανταγωνισμού. Εξάλλου, η επιβολή κυρώσεων σε βάρος των επιχειρήσεων μπορεί να έχει επιπτώσεις στα διοικούντα την επιχείρηση φυσικά πρόσωπα, κατά των οποίων μπορεί να ασκηθεί αναγωγή αστικής φύσεως ή οι οποίοι είναι εκτεθειμένοι σε κατά κυριολεξίαν ποινική καταδίκη.

Το δικαίωμα του εξεταζομένου να αρνηθεί να καταθέσει στοιχεία εις βάρος του αποτελεί γενική αρχή, αναγνωριζόμενη σε όλα τα κράτη μέλη από το σύνταγμα, τη νομοθεσία ή τη νομολογία τους.

Στη Γαλλία το ποινικό δίκαιο βασίζεται στο τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου, το οποίο ορίζεται στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη. Στις ποινικές υποθέσεις, το δικαίωμα του κατηγορουμένου να σιωπά βρίσκει την έκφρασή του σε ορισμένες διατάξεις περί της προκαταρκτικής εξετάσεως και της προπαρασκευαστικής έρευνας. Σύμφωνα με το Conseil constitutionnel [Συνταγματικό Συμβούλιο, είδος γαλλικού συνταγματικού δικαστηρίου], ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως αποτελεί κανόνα ο οποίος δεσμεύει τη διοίκηση όταν αυτή επιβάλλει κυρώσεις, κανόνα που ισχύει ακόμα και υπέρ των φυσικών προσώπων.

Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ο κώδικας ποινικής δικονομίας αναγνωρίζει το δικαίωμα του μάρτυρα να μην απαντά σε ερωτήσεις εάν αυτό θα είχε ως συνέπεια τη δίωξή του, στον δε κατηγορούμενο το απόλυτο δικαίωμα να μην καταθέσει ο, τιδήποτε. Ο νόμος περί των προσβολών του ανταγωνισμού παραπέμπει, όσον αφορά τη διαδικασία που οδηγεί σε επιβολή προστίμου, στον κώδικα ποινικής δικονομίας και αναγνωρίζει, στη διοικητική διαδικασία, το δικαίωμα του μάρτυρα να μην απαντά σε ερωτήσεις. Τα φυσικά πρόσωπα απολαύουν της προστασίας αυτής, ιδίως λόγω του ότι τα δικαιώματά τους ασκούνται μέσω των οργάνων εκπροσωπήσεώς τους.

Στην Ιταλία, όπως και στην Ελλάδα, το δικαίωμα του εξεταζομένου να μην καταθέτει στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απαγγελία κατηγορίας σε βάρος του αποτελεί συνταγματική αρχή, αναγνωριζόμενη ρητά από τον κώδικα ποινικής δικονομίας.

Στην Αγγλία, αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που αναγνωρίζεται ρητά στις αστικές υποθέσεις και σε ορισμένα νομοθετήματα σχετικά με τον ανταγωνισμό.

Στην Ιρλανδία, το δικαίωμα αυτό βρίσκει έρεισμα στο εθνικό δίκαιο.

Στην Ισπανία, έχει την εγγύηση του Συντάγματος, ισχύει δε, ως γενικός κανόνας, επί ποινικών και διοικητικών ζητημάτων, για τα φυσικά καθώς και τα νομικά πρόσωπα.

Στην Πορτογαλία, το δικαίωμα του εξεταζόμενου να μην απαντά σε ερωτήσεις αναγνωρίζεται από τον κώδικα ποινικής δικονομίας. Το δικαίωμα αυτό, το οποίο απορρέει από συνταγματικές αρχές περί της υπερασπίσεως και του τεκμηρίου της αθωότητας, ισχύει επίσης για κάθε διαδικασία ποινικού χαρακτήρα.

Στο Βέλγιο, θεωρία και νομολογία αναγνωρίζουν το δικαίωμα της σιωπής επί ποινικών υποθέσεων. Ως γενική αρχή του δικαίου σχετική με τα δικαιώματα της υπερασπίσεως, το δικαίωμα του εξεταζομένου να μην απαντά σε ερωτήσεις ισχύει επίσης ως προς άλλα θέματα υπέρ των φυσικών και των νομικών προσώπων.

Στη Δανία, ο νόμος περί του οργανισμού των δικαστηρίων επιτρέπει σε κάθε άτομο που εξετάζεται κατά τη διενέργεια ανακρίσεων να περιορίζεται στο να δηλώσει την ταυτότητά του. Ο μάρτυρας έχει το δικαίωμα να μην απαντά σε ερωτήσεις άν η απάντησή του ενδέχεται να προκαλέσει τη δίωξή του.

Στις Κάτω Χώρες, το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται από τον κώδικα ποινικής δικονομίας, ακόμα και για την προανάκριση. Ισχύει και επί οικονομικών θεμάτων, ενώ γίνονται δεκτές μόνο ορισμένες ειδικές παρεκκλίσεις σε θέματα ανταγωνισμού.

Παρά τις διαφορές μεταξύ των εθνικών δικαίων, το δικαίωμα του εξεταζόμενου να μην απαντά σε ερωτήσεις αποτελεί κοινό κανόνα δικαίου στο σύνολο των κρατών μελών. Παρόμοιες διαφορές δεν εμπόδισαν το Δικαστήριο να δεχθεί, με την απόφασή του της 18ης Μαΐου 1982 (προαναφερθείσα), ότι η αρχή του απορρήτου της αλληλογραφίας μεταξύ δικηγόρου και πελάτη του αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου. Το ότι το Συμβούλιο δεν περιέλαβε, στο κείμενο του κανονισμού αριθ. 17, δικαίωμα του εξεταζομένου να μην απαντά σε ερωτήσεις δεν δεσμεύει το Δικαστήριο, το οποίο απέρριψε έμμεσα, με την ίδια απόφαση, ανάλογα επιχειρήματα.

2. Η *Επιτροπή* και η *Γαλλική Δημοκρατία* ισχυρίζονται ότι το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού δεν προβλέπει κανένα δικαίωμα για τις επιχειρήσεις να αρνούνται την παροχή πληροφοριών που θεωρούνται ότι επιβαρύνουν τη θέση τους.

Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, από τις διεθνείς συμβάσεις παρέχονται ενδείξεις οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, τα δε θεμελιώδη δικαιώματα ισχύουν υπό το φως των στόχων του κοινοτικού δικαίου.

Η επίκληση του Διεθνούς Συμφώνου έγινε μόνο στο στάδιο της υποβολής του υπομνήματος ανταπαντήσεως, αποτελεί δε προβολή νέου λόγου ακυρώσεως, η οποία είναι απαράδεκτη δυνάμει του άρθρου 42, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας. Εξάλλου το Δικαστήριο ποτέ δεν έκρινε ότι οι αρχές αυτού του Συμφώνου αποτελούν μέρος της κοινοτικής έννομης τάξης. Το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο γ), αφορά μόνο τις ποινικές κυρώσεις και ισχύει, σε σχέση με το ίδιο το αντικείμενο του Συμφώνου, μόνο για τους πολίτες, δηλαδή τα φυσικά πρόσωπα.

Όσον αφορά την ποινική κατηγορία, υπό την έννοια της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η απόφαση Öztürk (προαναφερθείσα) αφορούσε τροχαίες παραβάσεις, όπου δεν υφίστατο διαφορά μεταξύ ποινικής και διοικητικής διαδικασίας. Η διαδικασία εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού έχει πολύ διαφορετικό χαρακτήρα, το δε Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι η Επιτροπή δεν αποτελεί «δικαστήριο» υπό την έννοια του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως. Εξάλλου το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται από την ερμηνεία των εννοιών του αδικήματος και της ποινικής κυρώσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το άρθρο 85 της Συνθήκης αφορά παραβάσεις οικονομικού χαρακτήρα, το δε άρθρο 15, παράγραφος 4, του κανονισμού αριθ. 17 ορίζει ρητά ότι οι επιβαλλόμενες κυρώσεις δεν έχουν ποινικό χαρακτήρα. Η αναφορά στο δίκαιο ενός μόνο κράτους μέλους της Κοινότητας, δηλαδή του αγγλικού δικαίου, δεν αρκεί για να συναχθεί ότι υφίσταται γενική αρχή περί του ότι τα νομικά πρόσωπα μπορούν να υπέχουν ποινική ευθύνη. Η άποψη την οποία υποστήριξε ο γενικός εισαγγελέας στην (προαναφερθείσα) υπόθεση Musique Diffusion, ότι πρέπει να γίνονται, mutatis mutandis, σεβαστά τα δικαιώματα που θεσπίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση, συνιστά απόδειξη του ότι τα δικαιώματα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος του κοινοτικού δικαίου.

Η εξέταση των εθνικών εννόμων τάξεων πρέπει να αφορά την ύπαρξη μιας γενικής αρχής του δικαίου βάσει της οποίας να θεμελιώνεται και όσον αφορά τις διοικητικές διαδικασίες το δικαίωμα των νομικών προσώπων να μην παρέχουν, όταν τους ζητούνται, πληροφορίες.

Στη Γαλλία, μια τέτοια αρχή δεν αναγνωρίζεται γενικά ούτε καν στο ποινικό δίκαιο. Η νομολογία του Conseil constitutionnel αφορά μόνο τα δικαιώματα υπερασπίσεως γενικά. Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού, μόνο τα φυσικά πρόσωπα απολαύουν του δικαιώματος να μην απαντούν σε ερωτήσεις όταν εξετάζονται. Στην Αγγλία, το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο στις διοικητικές έρευνες. Στην Ιταλία και την Ελλάδα, από την αναφορά μιας πολύ γενικής διατάξεως του Συντάγματος δεν μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη ενός τέτοιου δικαιώματος σε κάθε διοικητική διαδικασία, ούτε ακόμα και για τα φυσικά πρόσωπα. Όσον αφορά την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και το Βέλγιο, η προσφεύγουσα ανέφερε μόνο διατάξεις του ποινικού δικαίου. Η επίκληση του δικαίου της Δανίας είναι περιληπτική και ασαφής, το δε ολλανδικό δίκαιο δεν αναγνωρίζει το δικαίωμα αυτό στις επιχειρήσεις κατά στις διοικητικές διαδικασίες.

Τόσο η Επιτροπή, όσο και η Γαλλική Δημοκρατία επιμένουν στο γεγονός ότι η (προαναφερθείσα) απόφαση της 18ης Μαΐου 1982 αφορούσε την ιδιαίτερη κατάσταση των δικηγόρων ως συνεργατών της δικαιοσύνης. Εξάλλου, η προστασία του απορρήτου της αλληλογραφίας μεταξύ δικηγόρου και πελάτη του δεν εμποδίζει την έρευνα. Κατά τη σύνταξη του κανονισμού αριθ. 17 το Συμβούλιο είχε ρητά αποκλείσει το δικαίωμα του εξεταζομένου να μην παρέχει τις ζητούμενες πληροφορίες, είχε δε πλήρη επίγνωση, όπως ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας στις προτάσεις του στην (προαναφερθείσα) υπόθεση AM & S, του ότι η θέσπιση μιας τέτοιας αρχής θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων του άρθρου 11.

δ) *Επί της προσβολής των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως*

1. Η *CdF Chimie* υποστηρίζει ότι η κρισιολογία του Δικαστηρίου στην απόφασή του της 14ης Μαΐου 1974 (Nold, 4/73, Rec. 1974, σ. 491), ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν αποτελούν απόλυτα προνόμια, αφορούσε το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, το δικαίωμα της ελεύθερης ασκήσεως του εμπορίου και την ελευθερία της εργασίας και, συνεπώς, δεν μπορεί να επεκταθεί στα δικαιώματα της υπερασπίσεως. Η (προαναφερθείσα) απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, η οποία δεν δέχθηκε το δικαίωμα των επιχειρήσεων να εκφράζουν τη γνώμη τους πριν από τη λήψη αποφάσεως περί διεξαγωγής ελέγχου, δεν σημαίνει ότι παύουν να υφίστανται όλα τα δικαιώματα της υπερασπίσεως για όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται στον κανονισμό 17.

Στη νομολογία, καθώς και στην κοινή διακήρυξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 25ης Απριλίου 1977, υπογραμμίζεται η σημασία της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την κοινοτική έννομη τάξη. Το άρθρο 6, παράγραφοι 2 και 3, της συμβάσεως αυτής εγγυάται σε κάθε κατηγορούμενο ορισμένα δικαιώματα, τα οποία ισχύουν επίσης σε διοικητικά ζητήματα και υπέρ των φυσικών προσώπων. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει, με τις αποφάσεις του της 18ης Μαΐου 1982 και της 13ης Φεβρουαρίου 1979 (προαναφερθείσες), τη

σημασία των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών, μη δεχθέν παράλληλα να χαρακτηρίσει την Επιτροπή ως « δικαστήριο » υπό την έννοια του άρθρου 6.

Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει την αιτίαση ότι η Επιτροπή προέβη σε αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως και ότι ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας και κατάχρηση διαδικασίας κατά την εφαρμογή του άρθρου 11. Η επίδικη απόφαση αποτελεί ανακοίνωση των αιτιάσεων, παρά την έλλειψη κοινοποιήσεως σύμφωνα με τον επιβαλλόμενο τύπο. Κατά πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (αποφάσεις της 27ης Ιουνίου 1968, Neumeister, της 27ης Φεβρουαρίου 1980, Deweer, και της 26ης Μαρτίου 1982, Adolf), η κατηγορία, υπό την έννοια της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, κρίνεται στην πραγματικότητα με βάση τα στοιχεία της κάθε περιπτώσεως και όχι βάσει τυπικών κανόνων.

2. Η *Επιτροπή*, υποστηριζόμενη από τη *Γαλλική Δημοκρατία*, υποστηρίζει ότι από την απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαρτίου 1980 (Pecastaing, 98/79, Rec. 1980, σ. 691) προκύπτει ότι, όταν ένα νομικό κείμενο του κοινοτικού δικαίου ανταποκρίνεται προς τις επιταγές του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, παρέλκει πλέον η αναφορά στο άρθρο αυτό κατά την εξέταση συγκεκριμένης περιπτώσεως και ότι αρκεί να εξετάζεται αν το οικείο μέτρο είναι σύμφωνο προς τις κοινοτικές διατάξεις. Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας θα μπορούσε να γίνει δεκτή μόνον αν ο ίδιος ο κανονισμός αριθ. 17 ερχόταν σε αντίθεση προς τα θεμελιώδη δικαιώματα, ειδικότερα δε προς την Ευρωπαϊκή Σύμβαση.

Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 11ης Μαΐου 1974 (προαναφερθείσα), τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν αποτελούν απόλυτα προνόμια. Τα δικαιώματα της υπερασπίσεως ασκούνται στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και των επιτακτικών κανόνων δημοσίου συμφέροντος που αυτό θεσπίζει. Με την προαναφερθείσα απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι τα αναγνωριζόμενα από το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως δικαιώματα της υπερασπίσεως έχουν εφαρμογή κυρίως στο πλαίσιο των δικαστικών ή διοικητικών διαδικασιών, οι οποίες έχουν ως σκοπό την παύση μιας παραβάσεως ή τη διαπίστωση παράνομης συμπεριφοράς, όπως οι διαδικασίες του κανονισμού 99/63. Το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η διαδικασία ελέγχου βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού αριθ. 17 έχει διαφορετικό στόχο, καθόσον αποσκοπεί αποκλειστικά στο να παράσχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να συλλέξει τα απαραίτητα έγγραφα. Το ίδιο ισχύει για τη διαδικασία της αιτήσεως παροχής πληροφοριών του άρθρου 11.

Τόσο η Επιτροπή όσο και η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζουν ότι, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή είναι μεν υποχρεωμένη να σέβεται τις διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο, αλλά δεν αποτελεί « δικαστήριο » υπό την έννοια του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως.

IV — Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου

1. Όταν της ζητήθηκε να διευκρινίσει ποια είναι μεταξύ των ερωτήσεων της Επιτροπής εκείνες που συνεπάγονται υποχρέωση ομολογίας ή καταγγελίας συμπεριφοράς αντίθετης προς το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, η *CdF Chimie SA*, η οποία είχε μετονομαστεί στο μεταξύ σε Orkem SA, απάντησε ότι από την επίδικη διαφορά εγείρονται δύο ζητήματα αρχής: το πρώτο είναι αν η Επιτροπή μπορεί, βασιζόμενη στο άρθρο 11 και χωρίς να έχει παράσχει προηγουμένως την παραμικρή λεπτομέρεια σχετικά με τα έγγραφα και τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία κατέχει, να ζητήσει από μια επιχείρηση να της αναφέρει όλα τα

πραγματικά στοιχεία περί των ενεργειών της που χαρακτηρίζονται ως παράνομες, τα οποία θέλει να χρησιμοποιήσει εις βάρος της εταιρείας αυτής και εις βάρος άλλων επιχειρήσεων. Το δεύτερο ζήτημα συνίσταται στον καθορισμό του αν μπορεί η Επιτροπή, βασιζόμενη στο άρθρο 11 και ισχυριζόμενη ότι κατέχει αποδεικτικά στοιχεία περί της υπάρξεως συναντήσεων τις οποίες θεωρεί παράνομες, να ζητήσει από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση να της ανακοινώσει στοιχεία επί των συναντήσεων αυτών και να αποκαλύψει την ταυτότητα των άλλων επιχειρήσεων που ενδεχομένως μετέσχαν.

Η αίτηση παροχής πληροφοριών της 23ης Αυγούστου 1987, με την οποία η Επιτροπή πληροφόρησε τη CdF Chimie EP, η οποία είχε μετονομαστεί στο μεταξύ σε Norsolor, ότι κατέχει αποδεικτικά στοιχεία αναφορικά με παράνομη σύμπραξη, αποτελεί στην πραγματικότητα ανακοίνωση αιτιάσεων. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επίδικη απόφαση ισοδυναμεί προς υποχρέωση ομολογίας και καταγγελίας συμπεριφοράς αντίθετης προς το άρθρο 85.

Οι ερωτήσεις του κεφαλαίου Ι αφορούν τις συναντήσεις των παραγωγών. Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι κατείχε αποδεικτικά στοιχεία περί της ενεργού συμμετοχής της επιχειρήσεως στις συναντήσεις αυτές και κάλεσε με τις ερωτήσεις αυτές την επιχείρηση να της γνωστοποιήσει ορισμένα στοιχεία. Με την ερώτηση 1, σχετικά με την ημερομηνία και τον τόπο των συναντήσεων αυτών, η Επιτροπή ήθελε να βεβαιωθεί για τα παράνομα πραγματικά περιστατικά τα οποία ισχυριζόταν ότι γνώριζε ή/και να συλλέξει συμπληρωματικά αποδεικτικά στοιχεία. Με τις ερωτήσεις 2 και 3 η επιχείρηση υποχρεωνόταν να αποκαλύψει τον αριθμό των συναντήσεων στις οποίες μετέσχε και, επομένως, να ομολογήσει ότι προέβη σε ενέργειες αντίθετες προς το άρθρο 85. Με την ερώτηση 4 η Επιτροπή κάλεσε την επιχείρηση να αναφέρει, για κάθε συνάντηση που γνώριζε, την ιδιότητα με την οποία παρίσταντο οι συμμετέχοντες, χωρίς να προσδιορίζει τις σχετικές συναντήσεις. Με την ερώτηση 5 η Επιτροπή κάλεσε την επιχείρηση να καταγγείλει τις άλλες επιχειρήσεις που είχαν μετάσχει στις διάφορες συναντήσεις, τις οποίες εξάλλου δεν καθόριζε με άλλο τρόπο, καθώς και να αποκαλύψει το βαθμό ευθύνης καθεμιάς από αυτές. Η ερώτηση 6 αφορά την πλήρη και λεπτομερή περιγραφή των φερομένων ως παρανόμων ενεργειών και την αποκάλυψη των μηχανισμών λειτουργίας των συναντήσεων, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με υποχρέωση της επιχειρήσεως να ομολογήσει την ύπαρξη πραγματικών περιστατικών αντιθέτων προς το άρθρο 85, παράγραφος 1. Με την ερώτηση 7, που αφορά τη γνωστοποίηση εγγράφων σχετικών με τις συναντήσεις αυτές, η Επιτροπή επιδίωξε να συγκεντρώσει τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία και ιδίως εκείνα τα οποία δεν είχε ακόμα καταφέρει να συλλέξει.

Οι ερωτήσεις του κεφαλαίου ΙΙ αφορούσαν τη λειτουργία των τιμών στόχου ή των κατώτατων τιμών, οι οποίες αποτελούσαν το αντικείμενο των συναντήσεων αυτών. Χωρίς να παράσχει την παραμικρή λεπτομέρεια για τα έγγραφα που κατείχε, η Επιτροπή ζήτησε από την επιχείρηση, με την ερώτηση 1, να της αποκαλύψει το περιεχόμενο κάθε πρωτοβουλίας που ανελήφθη σε ζητήματα τιμών, υποχρεώνοντας έτσι την επιχείρηση να προβεί σε ομολογία και σε καταγγελίες. Οι ερωτήσεις 2, 3, 4 και 5, που αναφέρονται στις τιμές στις οποίες πωλούσαν τα μέλη της συμπράξεως, δεν προϋπέθεταν, αυτά καθαυτά, υποχρέωση ομολογίας, εντάσονταν όμως στη γενική αλληλουχία των ερωτήσεων αυτών.

Οι ερωτήσεις του κεφαλαίου ΙΙΙ αφορούσαν τις ποσοστώσεις, τους στόχους πωλήσεως ή την κατανομή μεταξύ των παραγωγών. Χωρίς καθόλου να αναφέρει τα έγγραφα τα οποία προφανώς κατείχε και τα οποία αποδείκνυαν ότι αυτές οι συναντήσεις αποσκοπούσαν στην κατανομή της ευρωπαϊκής αγοράς, η Επιτροπή απαιτούσε, με την ερώτηση 1, την ανακοίνωση των λεπτομερειών κάθε συστήματος ή κάθε μεθόδου σχετικά με ποσοστώσεις και στόχους πωλήσεως. Με την ερώτηση 2, η Επιτροπή υποχρέωνε την επιχείρηση να αποκαλύψει τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για να εξασφαλιστεί η τήρηση του συστήματος στόχων πωλήσεως ή ποσοστώσεων. Η ερώτηση 3, που αφορά τις πληροφορίες αναφορικά με τους παραγωγούς και τις πωλήσεις του PEBD, τις οποίες ανακοίνωσε η επιχείρηση σε άλλους παραγωγούς, αποσκοπούσε επίσης στην από-

σπαση ομολογίας όσον αφορά την ανταλλαγή σχετικά με κάθε παραγωγό ατομικά, καθώς και στην καταγγελία των άλλων επιχειρήσεων που είχαν μετάσχει σ' αυτές τις παράνομες ενέργειες.

2. Όταν κλήθηκε να διευκρινίσει τα στοιχεία βάσει των οποίων θεώρησε ότι η CdF Chimie SA και η CdF Chimie EP SA αποτελούν μια ενιαία επιχείρηση, η *Επιτροπή* ανέφερε ότι από το οργανόγραμμα της CdF Chimie προκύπτει ότι, πέραν από την τυπική νομική διάκριση, ο όμιλος έχει οικονομική δομή ενιαίας επιχειρήσεως. Την περίοδο κατά την οποία έλαβαν χώρα τα πραγματικά περιστατικά, η CdF Chimie περιελάμβανε πέντε ενεργά τμήματα, καθένα από τα οποία περιελάμβανε μια ή περισσότερες εταιρείες με χωριστή νομική προσωπικότητα. Το τμήμα « πετροχημικά » περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, την εταιρεία CdF Chimie EP. Το τμήμα « ειδικές χημικές ουσίες » την εταιρεία Norsolor. Παράλληλα με αυτά τα ενεργά τμήματα, υπήρχαν δύο λειτουργικές διευθύνσεις, οι οποίες εντάχθηκαν στην εταιρεία CdF Chimie SA. Από την έκθεση δραστηριοτήτων του 1985 αποδεικνύεται ότι ο επιμερισμός αυτός σε χωριστές εταιρείες είναι καθαρά τυπικός και δεν έχει οικονομικό έρεισμα. Από την 1η Ιανουαρίου 1988 το οργανόγραμμα της CdF Chimie αναδιοργανώθηκε, έτσι ώστε οι τομείς πετροχημικών και ειδικών χημικών ουσιών συνενώθηκαν σε ενιαία επιχείρηση, τη Norsolor, θυγατρική κατά 100 % της CdF Chimie. Αυτή η καινούργια εταιρεία περιελάμβανε ένα τμήμα « πετροχημικών » και ένα τμήμα « ειδικών χημικών ουσιών », αποτελείτο δε από τη συνένωση πολλών εταιρειών, μεταξύ των οποίων η CdF Chimie EP. Είχε επίσης συμπεριλάβει ορισμένες δραστηριότητες της CdF Chimie SA. Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο μηνιαίο περιοδικό *Informations chimie* του Μαΐου 1988, ο γενικός διευθυντής του ομίλου CdF Chimie υπογράμμισε το γεγονός ότι ο όμιλος διευθύνεται από μια κεντρική διοίκηση καθώς και την πλήρη οικονομική ενότητα του ομίλου αυτού.

F. A. Schockweiler
εισηγητής δικαστής